

Kopecký, Milan

Předloha Knihy o hořekování

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. D, Řada literárněvědná. 1960, vol. 9, iss. D7, pp. 288-289

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/107791>

Access Date: 01. 03. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

poetiky v široké rozloze a diskutovat o nich na širokém poli, na němž se střetli badatelé marxističtí i nemarxističtí. V každém případě však byla dána účastníkům možnost poznat různé koncepce, nejednou nové i originální, a seznámit se s výsledky bádání celé řady pracovníků. Tím se ukázalo, jak široké pole otvírá oblast poetiky a jak mnoho je v ní ještě třeba prozkoumat.

Jistý nedostatek konference byl veliký počet referátů, takže na jedné straně jejich sledování bylo příliš náročné pro čas i pro nervy účastníků, a na druhé straně zůstalo pro diskuse poměrně méně času, než kolik by si vyžadovala složitost problematiky a často i názorová různost referentů a diskutérů. Proto také nebylo možné jít vždycky při diskusi do žádoucí hloubky. Jistou náhradou však byly užší diskuse, mimo jednacích sítí.

Po stránce obsahové překvapuje převážně lingvistická orientace sjezdu. Literární historikové byli vlastně v menšině, a tak dostávala konferencí místy příliš jednostranný ráz. To ovšem není vinou pořadatelů konference, nýbrž je to důsledek jisté izolovanosti, k níž směřuje literární historie. Je na literární vědě, aby si více všímala filologie a lingvistiky.

Některé referáty byly podnětné i proto, že dokumentovaly, jak je plodná součinnost vědců studujících různé literární historické materiály. Např. přednáška prof. Lichačeva (SSSR) o literární etiketě ve středověké ruské literatuře ukazuje, že si ruská literatura vypracovala období tří stylů kodifikovaných v západních středověkých poetikách. To znamená, že teorie tří stylů nebyla jen záležitostí formální tradice, vtačované do literárního života z vnějšku, ale že byla svým způsobem zakotvena v požadavcích, které kladla na literární dílo soudobá společnost.

Konference nedospěla sice k jednoznačnému rozřešení diskutovaných otázek, ale přesto měla význam, neboť ukázala potřebu, aby se práce v oblasti poetiky rozvinula na široké základně. Za tím účelem se pomýšlí na další konferenci o poetice, která by rozvířené problémy prohloubila a blíže prodiskutovala. Rovněž se pomýšlí na mezinárodní edici přinášející práce o poetice. Sjezdové materiály vyjdou ve sborníku, redigovaném prof. Mayenowou, Wykou a Żółkiewskim, kteří se také nejvíce zasloužili o zdařilý průběh konference.

Oživení zájmu o problémy poetiky jistě přispěje k prohloubení literární historické i kritické práce. Je však třeba postavit poetiku na solidní marxistickou bázi. Varšavská konference k tomu přispěla tím, že ukázala širší problematiky a mezery, které bude třeba vyplnit.

Josef Hrabák

Hikosaku Yanagishima. *A Crow Caws*, Kyoto, n. d.

An interesting fruit of international publication exchange is the above small volume of lyrics in English from Japan. The writer was until his retreat—on the occasion of which the volume was published—a teacher of English at Doshisha University for over 35 years, and the poems—many of recent date—deal with the simple, ever-day experiences and emotions of a teacher's life, in a clear, pellucid and precise English that calls up the meticulous delicacy of Japanese painting. It is noteworthy that in a foreign language this scholar has succeeded in expressing what we, at least, are accustomed to regard as the unique quality of Japanese art. Not all the verses in the volume are of the same level, some expressing a naïf pleasure or a mystic experience without attaining significant poetic form, but those which are successful achieve an unwordy, quiet perfection of statement. Perhaps the poem *To a Muddy Road*, with its picture of the white snow turning to mud and the poet himself —

With thin and leaky rubbers on
I am wading along the muddy road
As a foolish old man only can —
Enjoying myself! —

gives the best idea of the attitude of serene and amused enjoyment of life. We can also welcome the desire for international goodwill, peace and human progress frequently expressed by the author.

Jessie Kocmanová

Předloha Knihy o hořekování

Při hodnocení Konáčovy *Knihy o hořekování a nařikání Spravedlivosti, královny a paní všech ctností* (1547) vycházela dosavadní literární historie většinou z předpokladu, že jde o jedinou jeho původní práci. Některé dějiny literatury sice upozorňovaly na určité

cizí skladby, jež Konáč mohl znát a jež mohly působit na jeho alegorii. Tak Vlček poukazoval na spisy Tomáše Murnera *Narrenbeschwörung* a *Schelmenzunft*, Jakubec na *Dialogus Veritatis et Philalithis ad Eustachium fratrem* od Maffea Vegia Laudenského, jini zase na Erasmovo *Encomium moriae*. Podobnost mezi jmenovanými spisy a Knihou o hořekování je však jen vnější, týká se např. rámce díla apod. Při studiu Konáčovy literární tvorby se mně v Univerzitní knihovně v Praze podařilo najít předlohu jeho alegorie v díle nazvaném *Speculum vite humane, in quo discutiuntur commoda et incommoda, dulcia et amara, solatia et miseriae, prospera et adversa, laudes et pericula omnium statuum* (sign. 36 B 2). Jeho autorem byl španělský biskup Roderigo Sanchez de Arevalo (1404–1470). Podstatné je, že Konáč ze Specula nepřejímal mechanicky, ale vybíral si — zejména pokud jde o duchovní stav — k překladu právě ty pasáže, které vyhovovaly jeho kritice. Podrobné srovnání obou prací, z něhož vyplyne Konáčovo specifikum, podám v monografii o literárním díle Konáčově, kterou jsem připravil pro Spisy filosofické fakulty v Brně.

Milan Kopecký

Ó Jiráskově pobytu mezi Maďary

Endre Angyal napsal v poslední době také malou, ale pro nás cennou studii o Jiráskově pobytu v Uhrách *Jirásek Magyarországon* (Acta Universitatis Debreciensis 1957–1958, str. 23–28). Angyal zde uvádí, že Jirásek za svých návštěv v Uhrách v letech 1896, 1897 a 1907 navštívil nejen slovenské, ale i maďarské území Uher, například Budapešť, Šarišský Potok a pravděpodobně i Jäger. Angyalův článek se snaží vykázat stopy těchto cest v Jiráskově románu „Bratrstvo“ i v jeho cestopisných črtách. Budapešť navštívil Jirásek v roce 1896 a zde se patrně seznámil s významným maďarským literárním historikem Frigyesem Riedlem, synem prvního lektora maďarštiny na pražské universitě Szende Riedla. Za eventuálního prostředníka jejich setkání pokládá Angyal Slováka Pavla Križko, který snad Jiráška upozornil na německý překlad Aranyovy balady Jagerské děvče. I když vývoody Angyalovy mají vesměs hypotetický charakter, jsou pro nás velmi zajímavé a upozorňují naše badatele na dosud neznámou stránku Jiráskova vztahu k Maďarům.

Richard Pražák

Romanistická návštěva z NDR

V lednu 1960 navštívil filosofickou fakultu vynikající romanista dr. Werner Krauss, profesor university v Lipsku, jehož pobyt v ČSSR se uskutečnil iniciativou katedry romanistiky Karlovy university a jenž přednášel v Praze, Brně a Bratislavě. Prof. Krauss věnoval se v brněnské přednášce, pořádané katedrou romanistiky a fonetiky i brněnskou pobočkou Kruhu moderních filologů při CSAV, problémům německo-francouzských literárních vztahů v 18. století.

Protiosvětské tradice německé literární vědy v 19. a 20. století opíraly se podle zjištění prof. Krausse o hlasy namířené proti Francouzům, které se ozývaly již v německém osvícenství od Gottscheda po Herdera. V základě však tu šlo o latentní odraz třídního protikladu, který stavěl německé měšťanstvo do opozice proti despotismu francouzštiny a proti francouzsky orientované cizomilské šlechtě. Avšak tyto protifrancouzské city nezabránily měšťanské inteligenci, aby si našla svou vlastní cestu a vyřešila problémy německé národní literatury. Prof. Krauss ukázal, do jaké míry byly v 18. stol. zdroje německé estetiky ovlivněny názory abbého Dubose, uloženými v jeho spise *Réflexions sur la poésie et la peinture* (1719), a prošetřil vztahy mezi širším pojetím literatury u Fontenella (*Entretiens sur la pluralité des mondes*, 1786) a německým osvícenstvím. I Herderovo učení o historickém vývoji se opírá o francouzské vzory a francouzské předlohy usnadnily přijímání politické terminologie do slavnostního básnického slohu Klopstockových ód. Zvláštní pozornost věnoval prof. Krauss srovnání francouzských a německých básníků období Sturm a Drangu, především Merciera a Schillera jakožto dramatiků carlosovského příběhu.

Buržoazní výklady německé literatury 18. století se opíraly o představu existence dvou oddělených a zcela samostatných procesů literárního vývoje. První z nich tkvěl v napodobení Francie a vyvolal národní odpor proti servilní kulturní závislosti. Druhý proces byl prý úsilím o vymaňování německého ducha z francouzského područí. Avšak prof. Krauss, opírající se důsledně o marxistické metody literární vědné, soudí, že se německá literatura vědomě orientovala k osvícenství, které ve Francii vyvrcholovalo, nastupovala cestu k vlastnímu klasicismu. Při výkladu literárního vývoje nelze vidět jednotlivé národní literatury